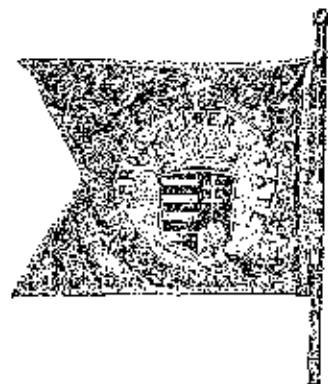

RÁKÓCZI

Hírvivő

A RÁKÓCZI SZÖVETSÉG LAPJA

HÁROMSZÁZ ÉVE!

BEIRATÁSI PROGRAM

ESTERHÁZY JÁNOS

WASS ALBERT

MÁRAI & SCHUMAN

13. ÉVFOLYAM 1. SZÁM; 2003. ÁPRILIS

„A te kezében van szívünk, Uram,
Dófd át szereteted nyílával,
Gyűjtsd fel a lomhákat,
Vezesd vissza az eltévelyedetteket,
Világítsd meg a vakokat,
Lágyítsd meg a hajthatatlanokat,
Bátorítsd meg a habozókat,
Tanítsd a tudatlanokat,
Gyaporsítsd bennünk a hitet,
Gyűjtsd föl a kölcsönös szeretet
lángját,
S újra és újra kérlek,
Add, hogy szereteted gyarapodjék,
Hogy ez az isteni láng
Eméssze föl viszálykodásainkat.”

II. Rákóczi Ferenc

CUM DEO PRO PATRIA ET LIBERTATE

Háromszáz éve!

Hálátlan, alázat nélküli fajta az ember. Hite is akkor erősebb, amikor bajban van. Aztán amikor kiderül az ég, újra eltelik saját erőjével, kétszippantásnyi levegővel hegyeket fújna el. De ha megint beborul, sietve rohan az ősök sírjához, térdre borulva rimánkodik az útmutatásért.

Igazságtalan fajta az ember. Másban észreveszi és pellengérré állítja a legkisebb hibát is, magának azonban hamar megbocsát, hiszen senki sem lehet hiba nélküli. Akkor a legmérgesebb, ha a maga hibáját másban fedezi fel – ilyenkor egyszerre dühös a másikkal, de legfőképpen mégis önmagára. Sokat tud a világról az a kevés, aki magával szemben a legszigorúbb.

Az ünnepeink azok a pillanatok, amikor talán a legerőteljesebben tapasztalhatjuk meg alázat nélküli és igazságtalan mivoltunkat. Akkor, amikor nem tudunk úgy ünnepelni, ahogyan azt az alkalom megkívánja. Az a nép, amely nem tud ünnepelni, súlyosan beteg nép. Bár a liberális gondolkodók gyakran idézik a megállapítást, mely szerint szomorú sorsú az a nemzet, melynek hőseire van szüksége, én pontosan az ellenkezőjét mondom: nem élhet sokáig az a nemzet, melynek nincsenek hősei.

Nekünk is vannak hőseink, de az ünneplés ősi, sajátos rítusa, mely valaha a vérünkben volt (most is ott kell, hogy legyen valahol), mélyen elbújva, elnyomva, elnyomatva), elenyészni látszik. Hiszen az ünneplés nem merül ki néhány koszorú elhelyezésében vagy beszéd meghallgatásában. Az ünneplésnek jelen kell lennie a mindennapjainkban. Persze nem lehet eufóriában élni az év háromszázhatvanöt napján. De mindennap ünnepelni kell a létezésünket, a múltunkat, a jövőnket, csendesen, magunkban, legbelsőbben, csak ritkán a felszínre hozva azt. Ezek a ritka alkalmak a közös ünneplések. Olykor közösen kell ünnepelnünk, az ünnepért magáért, benne újra és újra megerősítve saját lelkiünket, tudnunk, hogy amikor megemlékezünk a múlt hőseiről, egyúttal saját létünket és önazonosságunkat köszönjük meg nekik. De amikor vége a közös alkalmaknak, újra vissza kell térnünk saját világunkba, egy percig sem feledve, hogy az ünnep, az emlékezés mindennapos elfoglaltság.

Hálátlanok, alázat nélküliek lennénk akkor, ha egy percre is elfelednénk az előttünk járt példamutatókat, mindazokat, akiknek mai, magyar létünket köszönhetjük. Igazságtalanok lennénk akkor, ha nem lennénk képesek összeszorítani állandóan panaszra nyíló ajkunkat, ha nem tudnánk megbocsátani az eddig megtett utat, és ha nem küzdenénk folytonosan, minden percben a továbbhaladásért.

Jelen háromszáz esztendeje, hogy elkezdődött a Rákóczi-szabadságharc. Próbáljunk meg hálás, alázatos és igazságos lenni akkor, amikor magunkban, és amikor együtt ünnepelünk. Ha a fejedelem, hűséges kurucalval az oldalán ránk tekint, nagy nehezen, ha kissé kényszeredetten is, de mosolyodjon el.

Koltay András (főszerkesztő)

TARTALOM

Table with 2 columns: Article Title and Page Number. Includes 'Háromszáz év', 'A felvidéki iskolai beiratkozási program eredményei', 'Állásfoglalás', 'Számítógép akció', 'Köszönjük!', 'Koszorúzás a Rákóczi szobornál', 'Halzl József köszöntője a koszorúzási ünnepségen', 'Esterházy János emlékünnepség', 'Egy háborús hőnős arisztokrata', 'A március 15-i diákutazási program', 'Mackó úr várja a párkányi kisliskolásokot', 'A karácsonyi görög katolikus Liceumról', 'Cultura Nostra kárpát-medencei középiskolák történelmi vetélkedője', 'Mi és Európa', 'Léval Anikó Felvidéken', 'Találkozás a költőnővel', 'Rákóczi emlékezve', 'A készülő Rákóczi Emlékkönyvről', 'Lóháton Rodostóba', 'A kő marad', 'A Rákóczi-szabadságharc Nógrád megyében', '2003: A Rákóczi-szabadságharc 300. évfordulója', 'Pályázati kiírás', 'II. Rákóczi Ferenc és a kuruc tábor mindennapi imája'.

A címlapon: kuruc – labanc összecsapás – korabeli festmény

IMPRESSZUM

RÁKÓCZI HÍRVIVŐ

A Rákóczi Szövetség lapja
Megjelenik negyedévenként 2000 példányban

Postacím: 1027 Budapest, Szász Károly u. 1. IV. 1.
Telefon: 201-3067, 212-8891

Főszerkesztő:
dr. Koltay András

Szerkesztőbizottság:
dr. Halzl József, dr. Vigh Károly, dr. Ugron Gáspár

Honlap: www.rakoczi.com
E-mail: rakoczi@rakoczi.com

A felvidéki iskolai beiratkozási program eredményei

Elkészült az a jelentés, amely az Ilyés Közalapítvány által támogatott 2002. évi felvidéki beiratkozási program eredményeit foglalja össze. A Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetsége és a Rákóczi Szövetség alapítványa (Csehország és Szlovákiai Magyar Kulturáért Alapítvány) közös pályázata alapján a 25 felvidéki Város és Vidéke Célalap szervezésében végrehajtott program többéves előzményre tekinthet vissza.

A szervezőmunka minden évben valamennyi iskolakötelelt gyermek felkutatásával, adatainak rögzítésével kezdődik és minden szülővel személyesen, vagy levélben keresnek fel a szervezők. Ennek során összefoglalják mindazokat az érveket, amelyek a magyar nyelvi oktatás mellett szólnak. Az iskolát bemutató közösségi programot szerveznek, az érintett családok karácsonyi üdvözlőlapot és ajándékot kapnak, minden gyermek számára a beiratkozást megelőző időszakban felajánlják az első tanévben szükséges tanszercsomagot, amelyet az ősi tanévnyitói ünnepségen adnak át. Emellett a

szociálisan rászoruló családok részére vállalják az esetleges utazási- és az étkezési költségekhez történő hozzájárulást. A kampánynak 2002-ben részét képezte a kedvezménytörvény keretében megpályázható belsőkezelt és oktatás-nevelési támogatás népszerűsítése is. Ehhez a nagyszabású, több hónapos szervezői munkához 300 fős közéleti megbízotti hálózatot hoztak létre Dél-Szlovákia magyar lakta településein, akik a kommunikációs munkában nagymértékben segítettek a Célalapokat.

Örömmel állapítható meg, hogy miközben 1999-2001 között a magyarság létszámáránya Szlovákiában sajnálatos módon közel 10 %-kal csökkent, addig a magyar iskolába beiratott diákok számaránya az összes beiratott diákok képest Dél-Szlovákiában közel 3,5 %-kal növekedett, sőt 2001-hez képest 2002-ben a beiratott diákok abszolút száma is 2,5 %-kal növekedett. A Célalapoknak a kedvezménytörvényt népszerűsítő tevékenysége nyomán 2002-ben közel félezer oktatási-nevelési támogatásra vo-

natkozó pályázatot nyújtottak be a magyar iskolába járó gyermekek szülei.

Köszönet illeti a Dunaszerdahely, Érsekújvár, Fülek, Galánta, Gúta, Ipolyság, Kassa, Királyhalmec, Komárom, Léva, Losonc, Nagykapos, Nagykürtös, Nagymegyec, Nyitra, Párkány, Pozsony, Rimaszombat, Rozsnyó, Somorja, Szenc, Szepes, Tornalja, Vágsellye, Zseléz és Vidéke Célalapoknak a beiratkozási program végrehajtásában közreműködő tagjait, az iskolák és a programban 2002-ben első ízben résztvevő óvodák pedagógusait és munkatársait, valamint mindazokat, akik a magyarság jövője szempontjából legfontosabb területen munkájukkal ehhez a szép eredményhez hozzájárultak. Az Ilyés Közalapítvány az előző évhez hasonlóan 2002-ben is 50 millió Ft támogatást szavazott meg a beiratkozási programra és csak remélni lehet, hogy a kedvező eredmény ebben az évben sem marad el.

Halzl József

Neves kitüntetés Lukács Ferencnek

Lukács Ferenc, Zseléz díszpolgára a kép jobb oldalán látható

Pro Urbe díjat adományozott ünnepi ülésén Zseléz város képviselőtestülete a Rákóczi Szövetség elnökségi tagjának, pénzügyi titkárnak, dr. Lukács Ferencnek. Zseléz város ezzel a kitüntetéssel köszönte meg a kiemelkedő munkát, amit a város szülőtte végzett Zseléz kultúrájának

felvirágztatásában. Pro Urbe díjat részesült Csáky Pál Szlovákia miniszterelnök-helyettese, továbbá Erdélyi Irma, a városi Franz Schubert Vegyeskar tagja is.

Az ünnepi ülés idején Zselézen tartották a VIII. Nemzetközi Kulturális Fesztivált és a Szent Hubertus napokat is. Ezen részt vettek Zseléz testvérvárosainak képviselői Csík-szerecséből, Makdórol, Barsról. Zenekarok, folklorcsoportok, népi együttesek érkeztek Budapestről, Erdélyből és Felvidék számos más helységéből is.

Gratulálunk a kitüntetéshez!

A Rákóczi Szövetség klubjának vendége lesz május 7-én 17 órakor Mészáros Kálmán történész. A Hadtörténelmi Intézet munkatársa 300 éve kezdődött... című előadásában a Rákóczi-szabadságharc vezéralakjait mutatja be. Helyszín: Magyarok Háza (Budapest, V. Semmelweis utca 1-3.).

Számítógép akció

A Rákóczi Szövetség számítógépeket adományozott határon túli magyar iskolák számára. Az akció keretében a felvidéki Fülek, kárpátaljai Karácsonva, erdélyi Nagybánya, és délvideki Ómorovica iskoláiban kerültek elhelyezésre a Pentium I-es számítógépek. Ómorovicán három, a többi helyen öt-öt számítógép lett üzembe helyezve. Célunk az, minden évben több és több iskolának adományozhassunk számítógépet, de jó minőségű számítógépeket. Reméljük továbbá, hogy az informatikai ismeretek az érettségire vagy a szakvizsgákra megszerzése előtt lehetővé teszi, hogy a későbbi pályaválasztás során a határon túli magyar diák előnyösebb helyzetben kezdhesse pályáját, vagy találhasson munkát.

Reméljük, hogy számos magyarországi vállalat csatlakozik akciónkhoz, és segíti használt, de működőképes számítógép adományozásával a határon túli magyar iskolák oktatási minőségének javulását.

Állásfoglalás

A felvidéki Város és Vidéke Célalapok 2003. március 9-én, az Esterházy János emlékünnepséget követően Budapesten tartott közgyűlésükön megerősítették korábbi elhatározásukat, hogy jogi személyként bejegyzett csúciszervot hoznak létre, ami lehetővé teszi a felvidéki közéletben való szervezettebb és hatékonyabb részvételüket, az egyes régiók közössége érdekében hatékonyabb megjelenítését és érvényesítését. A közgyűlés kiemelten foglalkozott a kedvezménytörvénnyel és az annak keretében a magyar oktatási intézményekbe járó gyermekek családja által pályázat útján igénybe vehető oktatás-nevelési és belsőkezelt támogatás kérdéseivel. A közgyűlés egyhangúlag állást foglalt a kedvezménytörvényben foglalt támogatások maradéktalan fenntartása mellett és üdvözölte azt a magyarországi kormányzati szándékot, hogy a kedvezményeket kiterjesztik az egy iskolaköteles gyermeket nevelő családokra is.

Fontosnak tartják, hogy a támogatást közvetlenül a családok vehessék igénybe. A közgyűlés résztvevői ismételték kifejezték készségüket, hogy az oktatás-nevelési és belsőkezelt támogatás népszerűsítésében és lebonyolításában közreműködjenek.

Köszönjük!

Ezúton szeretnénk megköszönni mindenkinek, aki személyi jövedelemadójának 1 százalékával támogatta a Rákóczi Szövetség munkáját.

Halzl József, a Rákóczi Szövetség elnökének köszöntője a 2003. március 29-én tartott Rákóczi koszorúzási ünnepségen

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Kettős okunk is van ezen a szép tavaszi délelőttön közös megemlékezésre. Hosszú évek hagyománya, hogy ilyenkor minden évben összegyűlünk itt Rákóczi szobránál, hogy Rákóczi Ferenc fejedelem születésnapjára emlékezzünk. Ebben az évben azonban a Rákóczi szabadságharc 300. éves évfordulójára is emlékezünk, arra az esemény sorozatra, amely 1848-cal és 1956-tal együtt igazolja, a magyarság újkori történelme a szabadságharcok történelme.

Volt idő, amikor egyik-másik szabadságharcunkra csak titokban, vagy kockázatokkal emlékezhetünk. Ez az idő reméljük végérvényesen elmúlt, ma a szabadság világában élünk, de azért feltehetjük a kérdést, vajon jól élünk-e a szabadság adta lehetőséggel. Gyakran úgy érezzük, hogy a szabadság helyett a szabadosság, a sokféle rendtelenség, a tömeges bűnözés által keltett bizonytalanságérzés, a globalizációs folyamat által keltett értéktorzulás nyomja rá bélyegét életünkre.

Ebben a helyzetben különösen fontos, hogy szellemi és erkölcsi értékeinket, példaképeinket magunk elé idézzük és történelmünk olyan kiemelkedő személyiségeit, mint

Halzl József mond köszöntőt

Rákóczi Ferenc, mai feladatainkhoz erőforrásként segítségül hívjuk.

Rákóczi Ferenc egy ilyen erőforrás, sugárzó példa mindnyájunk számára, önzetlen, cselekvő hazafiságból a másvallásúakkal szemben megnyilvánuló toleranciából, az összefogást megvalósító szervező munkából a szabadság zászlaja alatt.

Rákócziának rendezvényeinken gyakran idézett Imája ma még inkább, mint máskor időszorú üzenet lehet saját közösségünk és háború sújtotta világunk számára egyaránt:

„A Te kezében van szívünk, Uram
Döfd át szereteted nyílával
Gyűjtsd föl a jomhákat.
Vezesd vissza az eltévelyedetteket,
Világosítsd meg a vakokat,
Lágyítsd meg a hajthatatlanokat,
Bátorítsd a gyengéket,
Szilárdítsd meg a habozókat,
Tanítsd a tudatlanokat,
Erősítsd a jókat,
Gyapapítsd bennük a hitet,
Gyűjtsd föl a kölcsönös szeretet lángját,
S újra és újra kérlek:
Add, hogy szereteted gyarapodjék,
Hogy ez az Isteni láng
Eméssze fel viszálykodásainkat.”

Koszorúzás a Rákóczi-szobornál

A Rákóczi Szövetség az idén is hű maradt saját hagyományaihoz, és 2003. március 29-én az ünnepi műsort követően megkoszorúzta II. Rákóczi Ferenc nagyságos fejedelem a budapesti Kossuth téren található szobrát.

Az ünnepségnek különleges súlyt biztosított a szabadságharc kezdetének 300. évfordulójára való emlékezés, így az a január 3-án a Zeneakadémián tartott koncert mellett a Rákóczi Év eseményeit megnyitó ünnepségek sorába emelkedett. Az emlékünnepségen koszorút helyeztek el a szobor talapzatán a Rákóczi fejedelemmel működése során kapcsolatba került országok nagykövetségeinek képviselői (Ukrajna, Törökország, Lengyelország, Csehország, Szlovákia, Románia Budapestre akkreditált nagykövetségéről), a határon túli és magyarországi ifjúsági szervezetek megbízottai, a határon túli és magyarországi általános- és középiskolák, a Rákóczi Szövetség-

gel együttműködő civil szervezetek, illetve helyi szervezetek képviselői.

Az ünnepi köszöntőt Dr. Halzl József, a Rákóczi Szövetség elnöke tartotta, a Nagyságos Fejedelem történelmi és emberi érdemeit ünnepi beszédében R. Várkonyi Ágnes történész méltatta. A megemlékezésen közreműködött a törökbálinti Cantabile Kórus és Ipolyvár Város Vegyeskara, tárogatón Nagy Csaba tárogatóművész játszott. Rákóczi buzgó Imáját elszavalta Fehér László, beregszászi kisdíák, Rákóczi műveiből pedig saját összeállításában Bánffy György zsinművész adott elő részleteket.

A Rákóczi Szövetség, mint az az ünnepségen is hangsúlyozásra került, a Vezérő Fejedelem szellemi örökségét szem előtt tartva bátorít minden embert a cselekvő hazafiságra, a felekezeti toleranciára, Kárpát-medence népel összefogásának elősegítésére.

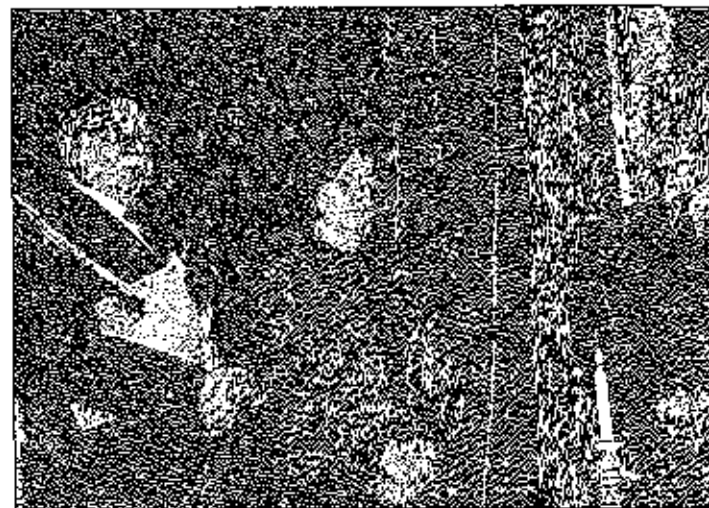

Ugron Gáspár

Sokan tisztelgetek a fejedelem előtt

Esterházy János emlékünnepség

2003. március 8-án a Rákóczi Szövetség Esterházy János Emlékbizottsága 12. alkalommal rendezte meg koszorúzási ünnepségét és adott át Esterházy János Emlékérmeket azoknak a személyeknek, illetve szervezeteknek, amelyek sokat tettek gróf Esterházy János mártírsorsú felvidéki politikus rehabilitálásáért, vagy Esterházy János szellemi örökségének továbbörökítéséért, illetve kiemelkedő eredményeket értek el a felvidéki magyarság érdekében végzett munkájuk során.

A kép közepén Esterházy Alice, Esterházy János lánya

Az Esterházy János Emlékérmeket ebben az évben Erdélyi Géza református püspök, valamint közösen a Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetsége és a Város- és Vidéke Célalap hálózat kapta. Erdélyi Géza laudatóját Koncsol László, a Szlovákiai Keresztény Református Egyház főgondnoka mondta, aki kiemelte Erdélyi Géza sokoldalú részvételét

magyar iskolába történő beiratkozással kapcsolatos, a Pedagógus Szövetséggel közösen végzett munkáját, amelynek eredményeként az elmúlt négy évben fokozatosan növekedett a magyar iskolába beiratkozott diákok számaránya az összes beiratott diákhoz képest. A kitüntetettek részéről Pék László és Himmler György szólt fel.

Esterházy János leánya, Esterházy Alice köszöntet mondott a szervezőknek az az évi emlékünnepség megrendezéséért és bírálta a szlovákiai magyar politikusokat azért, hogy a bencsi dekrétumok ügyét nem kezelik megfelelő súlytal tevékenységükben.

Az ünnepségen közreműködött a somorjai Híd vegyes kar.

Az ünnepséget követően a kitüntetetteket szűk körben köszöntötték a szervezők. Pohárköszöntőjében Balázs György, az Alapítvány kuratóriumának elnöke méltatta a Célalap hálózat tevékenységét. A köszöntőn részt vett és közreműködött a Gúta Egyházi Középskola kórusa.

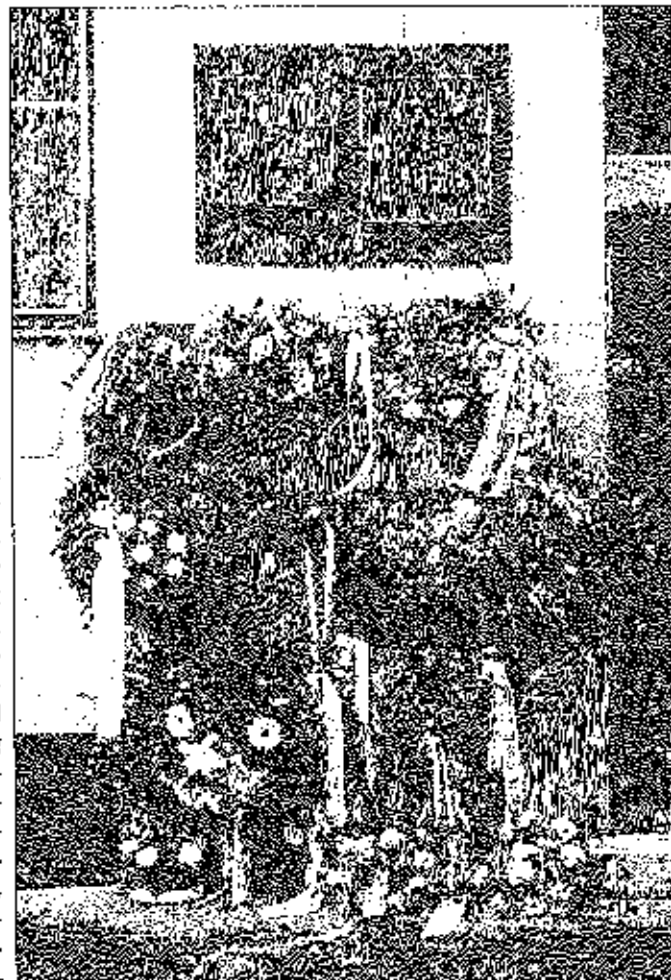
Telek Csaba

A koszorúzási ünnepség Stelczer Elemér, az Emlékbizottság elnökének köszöntőjével kezdődött, majd Ugron Gáspár, a Rákóczi Szövetség főtitkára felolvasta a betegsége miatt személyes részvételét lemondani kényszerülő Szili Katalin, az országgyűlés elnökének beszédét. Szili Katalin méltatta Esterházy János emberi nagyságát és hangsúlyozta a mártírsorsú politikus rehabilitálásának szükségességét. Ezután következett a koszorúzás, amelynek keretében elhelyezték az országgyűlés elnökének koszorúját. Koszorúzott Orbán Viktor volt miniszterelnök és felesége, Lévai Anikó, továbbá Csapody Miklós, az MDF alelnöke, országgyűlési képviselő, valamint a magyarországi és felvidéki civil szervezetek, végül a Rákóczi Szövetség és a Csehországi és Szlovákiai Magyar Kultúraért Alapítvány. A koszorúzási ünnepségen közreműködött a somorjai Híd vegyes kar.

A koszorúzási ünnepség után a hagyományokhoz híven a Magyarok Házának nagytermében került sor az Esterházy Emlékérmek átadására. A Magyarok Házában tartott ünnepség házigazdája Martényi Árpád, az Esterházy János Emlékbizottság tagja volt. A díjak átadása előtt Katona Tamás történész tartott előadást, amelyben hangsúlyt kapott a magyar-szlovák kapcsolatok rendezésének kérdése is. A magyar fél feladata az, hogy kinyújtsa kezét a szlovákok felé abban a reményben, hogy a szlovákok előtt-utóbb elfogadják, és igent mondanak erre a kinyújtott kézre.

a református egyház oktatási, karitatív és más intézményeinek létrehozásában, fejlesztésében. Erdélyi Géza meleg szavakkal köszöntte meg az elismerést.

Ezt követően a két felvidéki magyar szervezetnek megítélt kitüntetést Pék László, az SZMPSZ elnöke, valamint a Célalapok képviselőjében Szász Dénes, az Érsekújvár és vidéke, Himmler György, a Párkány és vidéke, valamint Angyal Béla, a Gúta és Vidéke Célalap vezetője vette át. A laudatót Ugron Gáspár olvasta fel, aki kiemelte a Célalapok tíz éves eredményes munkáját, amellyel a Rákóczi Szövetség Alapítványával együttműködve anyagi támogatással segítették a különböző régiókban működő magyar oktatási, kulturális és egyéb intézmények tevékenységét. Hangsúlyozta továbbá a Célalapoknak a

Az emlékezés koszorúja az emléktábla alatt

Gróf Esterházy János életútja

Egy háborús bűnös arisztokrata

„Soha semmilyen jogunkról lemondani nem fogunk, mert csak az a nemzet veszhet el, amely önként mond le valamely jogáról.”

Született: 1901. március 14-én
1924 – házasságot köt Serényi Lujzával, melyből két gyermeke születik: János és Alice.

1932 – az Országos Keresztényszocialista Párt elnöke. Ő lesz a Csehszlovákiai Magyar Népszövetségi Liga elnöke is.

1935 – Kassa képviselője a prágai parlamentben.

1936 – az Országos Keresztényszocialista Párt és a Magyar Nemzeti Párt egyesülésével létrejött Egyesült Magyar Párt ügyvezető elnöke.

– visszatartja az Eduard Benes köztársasági elnök által felajánlott miniszteri posztot.

1938 – Kassa Magyarországnak való átadásakor bejelenti, hogy Szlovákiában marad, s egyúttal jogszerű bánásmódot kér a Magyarországhoz került szlovákok részére.

1939 – rádióbeszédében üdvözli a Szlovák Köztársaság megalakulását; elhatározza magát és pártját a nemzetiszocialista eszméktől; a világháború kitörésekor a lelkismeret szavának való engedelmességre szólít fel; megindítja a Magyar Hírlapot Szlovákiában.

1940-1942 – Magyar Ház Mozgalom; Madách Könyvesház; a Szlovákiai Magyar Kultúregylet újjászervezése; előadások a Debreceni Nyári Egyetemen.

1942. május 11. – a szlovák parlament ülésén egyedül ő nem szavazza meg a zsidók deportálásáról szóló törvényt.

1944 – tiltakozás Magyarország német megszállása ellen; a nyilasok letartóztatják, majd lemondásra kényszerítik; körözi a Gestapo.

1945 – újból ő a pártelnök; a háború végén nem menekül el az országból; a szlovák ha-

tóságok letartóztatják, átadják a KGB-nek, a Magyar Párt több vezetőjével együtt a Szovjetunióba hurcolják; a Gulag munkatáborába kerül.

1947. november 16. – a Szlovák Nemzeti Bíróság távollétében halálra ítélt.

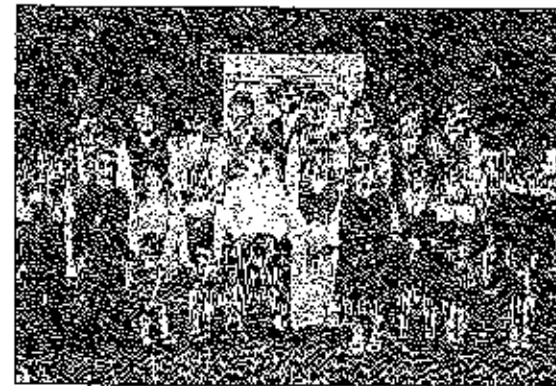
1949 – a szovjet hatóságok kiadják a csehszlovák belügyi szerveknek; a köztársasági elnök közbenjárásra a halálos ítéletet életfogytiglanra változtatja.

1950-1956 – börtönről börtönré hurcolják.

1957. március 8-án a csehországi mióvi börtönben, ötvenhét éves korában meghal. Hamvai kiadását és eltemetését a mai napig nem engedélyezték.

Mackó úr várja a párkányi kisiskolásokat

egyben szakmai fórum is volt, amelyen Baranovics Róbert, az iskola rajzszakos pedagógusa elmondta az alkotásokat a gyermeki lélek fejlődésének tükrében. A kiértékelésről senki sem ment haza üres kézzel. Ajándékcsomagokat és könyveket vehettek át a sikeres gyerekek, de külön ajándékokat kaptak az óvodák is. Az eseményt megtisztelte jelenlétével Haliz József, a Rákóczi Szövetség elnöke és Kőváry Dénes, a Csehországi és Szlovákiai Magyar Kultúráért Alapítvány igazgatója is. A rendezvény koronájaként becses vendégeinkül vehette át a neki ítélt tárgyi ajándékot a Bartók utcai, ill. a Hársfa utcai óvoda, amelyek a tavalyi beiratkozási program során a legjobb eredményt mutatták fel a régióban. Haliz József és Kőváry Dénes rövid beszédet folytattak az egybesereglett pedagógusokkal a beiratkozási program régióbéli helyzetéről, majd megtekintették az iskola udvarán épülő játszóparkot, amelynek létesítéséhez a Rákóczi Szövetség által alapított Csehországi és Szlovákiai Magyar Kultúráért Alapítvány is hozzájárult. A beiratkozási program keretében valósult meg immár ötödik alkalommal a Sebők Zsigmond Mesemondó Találkozó január végén, amelyen a régió óvodásai záprázatták el a közönséget hájos előadástmódjakkal. A február eleji beiratkozáskor bábműsorral várta az óvodásokat az iskola Kurckó Bábszoportja, amely regionális bábfesztivál megrendezésével járul hozzá immár negyedik éve a beiratkozási program sikeréhez. A Párkány és Vidéke Kultu-

A tavalyi év végén a párkányi Ady Endre Magyar Tanítási Nyelvd Alapiskola rajzpályázatot hirdetett a város óvodásainak és elsős kislájkainak, „Legkedvesebb álmatmesém” címmel. A rendezvénytel a város szűltötte, Sebők Zsigmond meseíró emléke előtt tisztelegtek a párkányiak, akiknek Dörmögő Dörmötör meseíróját és Mackó úr alakját köszöniketjük. A rajzpályázatra hatvan kislgyerek küldte be munkáját, melyekből a január 10-én szervezett MAZSOLA NAP-on kiállítás nyílt az iskola folyosóján. A meghívott gyerekeknek, szülőknök az iskola diákjai adtak rövid műsort, majd Fodor Zsuzsa igazgatónő köszöntölte a vendégeket és mutatta be az Ady Endre Alapiskolában folyó pedagógiai munkát, a tanulmányi versenyek adta lehetőségeket és eredményeket, valamint az iskola sokrétű kulturális életét. Az alapiskola, amely az ország egyik legnagyobb magyar oktatási intézménye, tavaly öt első osztályt indíthatott. A januári rendezvény

hette át a neki ítélt tárgyi ajándékot a Bartók utcai, ill. a Hársfa utcai óvoda, amelyek a tavalyi beiratkozási program során a legjobb eredményt mutatták fel a régióban. Haliz József és Kőváry Dénes rövid beszédet folytattak az egybesereglett pedagógusokkal a beiratkozási program régióbéli helyzetéről, majd megtekintették az iskola udvarán épülő játszóparkot, amelynek létesítéséhez a Rákóczi Szövetség által alapított Csehországi és Szlovákiai Magyar Kultúráért Alapítvány is hozzájárult. A beiratkozási program keretében valósult meg immár ötödik alkalommal a Sebők Zsigmond Mesemondó Találkozó január végén, amelyen a régió óvodásai záprázatták el a közönséget hájos előadástmódjakkal. A február eleji beiratkozáskor bábműsorral várta az óvodásokat az iskola Kurckó Bábszoportja, amely regionális bábfesztivál megrendezésével járul hozzá immár negyedik éve a beiratkozási program sikeréhez. A Párkány és Vidéke Kultu-

A karácsonfalvi görög katolikus Líceumról

Nagy öröm volt a Rákóczi Szövetségnek, hogy a karácsonfalvi görög katolikus Líceum első számítógepeit éppen mi adhattuk az intézménynek. Ebben nagy segítségünkre volt Makuk János barátunk a Mátyás Szeretetszolgálat beregszászi járási elnöke is, aki nemcsak felhívta a figyelmet a Líceumra, hanem személyesen adta át az öt számítógepet az iskola diákjai számára.

A karácsonfalvi görög katolikus Líceum vezetősége egyben segítségünket is kérte, hogy az intézmény fenntartására támogatókat keressünk. Az ukrán állam ugyanis az oktatási költségek minimális összegét vállalja csak át, minden egyéb költség az intézményt létrehozó személyeket terheli. Kérjük, aki tud, segítsen!

Bővebb információ a honlapunkon (www.rakoczi.com), vagy személyesen Marosi István megbízott szervezőnél (cím: Tiszafülek / Vilok, Ukrajna, 90351., Zöld út 33/b., levelezési cím: H-4951, Tiszabecs, Postán maradól, e-mail cím: marosi@rosa.prokk.net)

Az esetleges segítséget előre is köszönjük!

Ugron Gáspár

rális Társulás, a beiratkozási program régióbéli lebonyolítója minden évben tovább bővíti együttműködését a régió óvodáival és az érdeklő iskolákkal a program sikere érdekében.

Himler György

A március 15-i diákutaztatási program

A Rákóczi Szövetség szervezésében évek óta nagy népszerűségnek örvendő akciót folytatunk az idei évben is. Magyarországi középiskolák számára nyújtunk támogatást, hogy március 15-i nemzeti ünnepünket határon túli magyar középiskolákkal közösen ünnepelehessek valamelyik szomszédos országban. Fontos célunk az akcióval, hogy magyarországi középiskolások számára testközelbe hozzuk a határon túli magyar diákokkal való kapcsolattartás lehetőségét, valamint szerepelelnek elősegíteni magyarországi és határon túli magyar középiskolák testvérkapcsolatának kialakulását. Számos példa mutatja, hogy ezzel az akcióval elindíthatunk egy gyümölcsöző, hosszú távú együttműködést iskolák között, amelynek eredményeként későbbiekben élő kapcsolattartás jöhet létre.

A Rákóczi Szövetség támogatása részben anyagi, részben szervezési jellegű. Anyagi lehetőségeinkhez mérten idén minden utazó iskola számára felvállaltuk az utazási költségeket százezer forintig. Természetesen ebben nagy segítséget jelentenek a gazdasági élet támogatásai, akik a Rákóczi Szövetség buzdítására segítettek a költségek átvállalá-

sában az iskoláknak. Minden iskolának megszerveztük a fogadó iskolákat is (ahol nem volt már korábbi együttműködő kapcsolat), egyben közveleltettünk a nemzeti ünnepek programkialakításában is.

Ugron Gáspár
Marusza Zoltán

A Bolyai Gimnázium diákjai a nemrégiben újra felállított Petőfi-szobor előtt Pozsonyban

Cultura Nostra kárpát-medencei középiskolás történelmi vetélkedő

Dolgozik az „agytröszt”

Idén második alkalommal került megrendezésre a Cultura Nostra vetélkedő a Panonhalmi Bencés Főapátsággal együttműködésben. A tavalyi év sikerein felbuzdulva idén a vasvári béktől a Rákóczi szabadságharcig terjedtek a feldolgozandó témák. Több, mint 800 csapat jelentkezett a Kárpát-medence valamennyi országából.

A Rákóczi Szövetség a határon túli diákok utazásával, elszállásolásával, és a szervezéssel együtt járó egyéb feladatok elvégzését vállalta. December folyamán megküldtük mindenkinek a forrásirodalmat tartalmazó CD lemezeket. Január 21-én azonos időpontban megszervezésre került valamennyi csapat számára az előselejtező.

Igy egyszerre írták a felvidéki, kárpátaljai, erdélyi, délvidéki és magyarországi középiskolások a tesztet, természetesen szigorú felügyelet mellett. A Rákóczi Szövetség magára vállalta az összes erdélyi és a felvidéki, valamint a Közép-Magyarországi előselejtező lebonyolítását is. Ebben a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kara nyújtott segítséget.

Ezen a selejtezőn több, mint 160 csapat (egy csapat három diákból és egy felkészítő tanárból állt) vett részt. A döntő 2003. április 12-én került megrendezésre Panon-

halmán, a Bencés Főapátságban. Az első helyet megszavta a komáromi Selye János Gimnázium és a dombóvári Illyés Gyula Gimnázium szerezte meg.

A legjobb eredményt elérő csapatok a döntőt követően egy magyarországi jutalomúton vesznek részt, a Bábolna Rt. és a Herendi Porcelánmanufaktúra jóvoltából.

Munkában a szervezők

Mi és Európa

Márai Sándor és Robert Schuman beszélgetése

Két nagy szellem. Egy magyar és egy francia. Két igazi európai. Az egyik egy tragikus sorsú író, aki megölte az Európáigazat, még jóval az egységes Európa létrejötte előtt, de aki életének több, mint negyven évét kényszerítsgöből a temperentólon élte le. A másik egy sikeres politikus, francia miniszterelnök, külügyminiszter, majd az Európai Parlament elnöke, aki ott babáskodott a mai Európai Unió kezdeményezését, az Európai Szén- és Acélközösség megszületésékor. Márai és Schuman. Európai szellemek, ha találkoznak. És ha már találkoznak, beszélgetnek is. Arról, hogy mi is áll pontosan az egységes Európa gondolata mögött, mik azok a szellemi alapok, amelyekre építkezve létrejött az európai szellem kiteljesedését biztosítani hivatott szerveződés. A képzeletbeli párbeszédet közöljük most, műveik felhasználásával. [E művek: Márai Sándor: Röpírját a nemzetnevelés ügyében, 1942; Robert Schuman: Európaért, 1963]

Márai Sándor

1. kérdés: Milyen lehet Európa népeinek viszonya egymáshoz? Szükséges és kívánatos-e a nemzetek egységesítése, egyfajta Európai Egyesült Államok létrejötte? Európa népei egyenlő jogokkal bírnak-e a majdan egységesülő földrészen?

Márai: „Európa igazi értelme soha nem lehet a nyelvi és faji egység: tragikus és nagy-szerű feszültséget és tartalmat éppen a nivókülönbségek adnak, melyek az itt élő népek között lappanganak. Élet, erőfeszítés és áram csak ott fejlődik, ahol különböző szintek erői áramlanak egymás felé. (...) Az amerikai tömegek lelki életének, életformájának mind ijesztőbb standardizálódása éppen úgy bizonyítja ezt, mint a közös politikai rendszerbe kényszerített, hatalmi kényszereszközökkel megparancsolt életformában tengődő szovjet népek életének példája. Európa nagysága mindig az volt és lesz, hogy különböző kultúrájú, múltú, fajú, nyelvű népek a jelenük szintjéért és fennmaradásu-

Robert Schuman

kért, jövőjükért folytatott küzdelemben különböznek, s éppen ez a különbözőség adja meg a közös európai erőfeszítés igazi erejét és jellegét. (...) Európa nagy erőforrása és áramtelepe mindig az itt élő népek öntudatos, egymás ellen és egymás mellett folytatott versenyének különböző szintjéből táplálkozik majd. Európa, melynek lakosai közös nyelvet beszélnek, melynek népei elvesztették történelmi öntudatukat, népi becsvágyukat, megszűnne Európa lenni a szónak abban az értelmében, ahogyan az volt az utolsó háromszáz esztendőben, amikor világosan az emberi akarat áramtelepe volt az egész világ számára. (...) Ha a technika, a tömegek uralmának kényszere vagy valamilyen társadalmi, hatalmi szervezés közös életformára kényszerítené az itt élő népeket, Európa elvesztené történelmi szerepét, s örösi ipartelep és népek koncentrációs táborává alakulna át.”

Schuman: „Egyre kevésbé kellene, hogy határaink Európában akadályai legyenek a

gondolatok, személyek és javak cseréjének. A nemzetek közötti szolidaritás érzése erősebb lesz a ma már idejétmúlt nacionalizmusoknál. E nacionalizmusok érdeme volt, hogy hagyománnyal és szilárd belső szerkezettel ruházták fel az államokat. Erre a régis-régi alapzatra egy új emeletet kell felhúzni: a nemzetekfelettlenség nemzeti alapon nyugszik majd. Nincs szó tehát a dicső múlt semmiféle megtagadásáról, sokkal inkább a nemzetek életerejének új kibontakoztatásáról, éppen annak révén, hogy azt a nemzetek feletti közösség szolgálatába állítják. (...) Nem az egyes államok egybeolvasztásáról, vagy egy Super-Állam létrehozásáról van szó. Az államaink léte itt Európában történelmi realitás, felszámolásuk lélektanilag lehetetlen lenne. Ez a sokféleség valójában nagyon örvendős, és mi nem akarjuk sem egy szintre hozni, sem pedig egybemosni a meglévő különbségeket. De szükség van szövetségre, összetartó erőre, együttműködésre... (...) Ez az Európa nem irányul senki ellen; nincsen semmiféle agresszív vonása, semmiféle egoista vagy imperialista jellege, sem a közösségen belül, sem azon kívül. Nyitva áll mindazok előtt, akik csatlakozni kívánnak hozzá.”

2. kérdés: Mi teszi szükségessé az egysülést? Ellenreakció-e csupán az Egyesült Államok világhatalmi törekvéseivel szemben, vagy európai létünk megőrzésére és a hatékonyabb fejlődés elérésére tett kísérlet?

Márai: „A jövő Európáját gazdasági vonatkozásokban nem lehet másképp látni, mint vámhatárok nélküli, közös, örösi termelő-és elosztóterületet, ahol az európai szellem kicsinyes helyi érdekek akadályai és gátlásai nélkül végre kifejtheti igazi képességét. Ma talán még valószínűtlennek tetszik, de néhány esztendő múltán egyáltalán nem lesz valószínűtlen a föltevés, hogy a mai gazdasági érdekektől és világnézeti szempontoktól tragikusan részletekre szaggyatott Európa helyén fölépül egy másik, ahol minden európai nemzet polgára akadály nélkül utazhat, s az útlevelel zsebében jogot ad, hogy vízum nélkül lépje át az európai országok határait.”

Schuman: „Az európaiak olyan mértékben menekülnek majd meg, amilyen mértékben felismerik a közös veszéllyel szembeni egymásrataltsáukat. Európa mee kell, hogy

szűnjön olyan egymás mellett létező államok földrajzi halmaza lenni, amelyek egymással túlságosan gyakran ellenségeskednek, ohegyett az önálló nemzetek olyan közösségévé kell válnia, amelyeket ugyanaz a védelmi és építő törekvés fűz egybe. Nem átmeneti megoldásról van szó, amelynek az a célja, hogy egy rendkívüli veszélyhelyzetet elhárítson, vagy betömje a rést az omladozó falon. Európának arra van szüksége, hogy minden erőforrását egyesítve jobb életet teremtsen. Hatékonyan működő egységgé kell válnia, amely tisztában van sajátosságaival, mely maga is megszűnt olyanfajta alakatlan és zűrzavaros sokaság lenni, amely csak a szörványosan előforduló konfliktusokra képes reagálni.”

3. kérdés: Milyen mértékben szükséges az egységes Európának az egyre csökkenő befolyású keresztény eszmékre, értékekre épülnie? A kereszténység kétezres éves tanítása miféle szerepet kaphat az államok eme szervezetében?

Márai: „A magyarság sorsa összefonódott Európa sorsával. Mert Európa nem végződik pontosan ott, ahol a földrajzi határok mutatják. Magyarország Európa műveltségi térképén még szerves területe annak a kultúrának, mely az emberi együttélés legmagasabb életformáit megalkotta. (...) A hazánk történelmi határaitól keletre élő népek már a Kelet nagy szellemi, vallási és társadalmi eszményeinek sugárkörében élnek, akkor is, ha földrajzilag Európához tartoznak. (...) Az európai kultúrát egy lelkiállapot jelenti, mely a keresztény műveltség hagyományzaiból szívja erőt. Aki ennek az élményszerű lelkiállapotnak részese, európai. A háború után az európai ember kénytelen lesz felelni a kérdésre, hajlandó-e tovább élni ennek a műveltségnek erkölcsi keretei között, vagy feladja európai szerepét, s belleszkedik az új, az európai hagyománytól idegen eszmeáramlatok, életformák hatalmi arcvonalába. (...) Az elkövetkező időben, mikor a nemzet az új Európa minőségi versenyében kénytelen lesz minden erejét és képességét felmutatni, az eltömegesedés, a 'contra totam Europam' feltört nemzetközi barbársággal szemben is hivatását, kultúrvédelmező és minőségvédő hivatását, nem bízhatja az idő és korszakok vizsgáira azoknak a jellegzetes tüneteknek megítélését, melyek (...) a barbárok vertikális betörését jelentik az európai keresztény kultúrába; s ezek a tünetek a mi szellemi és társadalmi életünkben is észlelhetők. A 'barbárok' most nem népek és fajták, mint a tatárok vagy a törökök, hanem a tömeg maga, mely a nemzeti kereteken belül készíti elő a világot megmunkáló hadiállapotot. A

magyarság legmélyebb öntudatával hiszi és vallja ma is, hogy a keresztény kultúra egyértelmű az európai műveltséggel és hivatás-érzéssel. A keresztény műveltség csomópontok és törvényeinek pusztulása egyértelmű lenne az ismert európai világmép pusztulásával.”

Schuman: „A demokrácia a kereszténységnek köszönhető létét. Azon a napon szüfett, amikor az ember küldetésévé vált, hogy mulandó élete során az egyéni szabadság, mindenki jogának tiszteltben tartása és a testvéri szeretet gyakorlása révén kivívja az emberi személyiség méltóságát. Soha Krisztus előtt nem fogalmazódtak meg ilyen gondolatok. Ilyen módon a demokrácia eszméileg és időrendben szorosan kötődik a kereszténységhez. (...) A demokrácia vagy keresztény lesz, vagy nem is lesz. Egy keresztényellenes demokrácia olyan karikatúra lesz, amely vagy zsarnokságba vagy anarchiába süllyed. (...) Egy valódi demokráciában a szabadságnak egyetlen korlátja van: az állam és a társadalom alapjainak védelmet kell élvezniük az erőszakkal és a romboló tényezőkkel szemben. (...) Már a Szén- és Acélunió, az Euratom és a Közös Piac is olyan intézmények, amelyek az áruk, tőkék és emberek szabad áramlása révén alapvetően és véglegesen átalakították a tagállamok közötti kapcsolatokat; valamilyen módon tájférségoivé, közelítve váltak egyazon együttesnek. És ez az együttes nem maradhat pusztán gazdasági és technikai vállalkozás, és nem is kell, hogy az maradjon: szüksége van egy lelki összetartó erőre, a történelmi öszszetartozás, a jelenért és a jövőért való felelősség tudatára, a közös emberi eszmény szolgálatában álló politikai akaratra.”

4. kérdés: Mi lesz a sorsa a kicsiny népeknek a nagy Európában? Az egyenlők Európája lesz-e, vagy csupán a nagyobb államok által vezetett kényszerű, ezáltal ingatag érdekszövetség, ahová a többiek csupán a „lehető legkisebb rossz” elve alapján tartoznak majd? Milyen sors várhat ránk, magyarakra?

Márai: „A magyarság Európa sorsának intézésébe nem szólhat bele döntő szóval, de saját sorsának intézése kezében van. A háború által teremtett helyzet a Duna-medencében a magyarságot vezető szerepre jelölte ki. Igen, hiszünk abban, hogy az egyetlen történelmi életlehetőség a magyarság számára, ha tudatosan vállalja és követeli ezt a kulturális és gazdasági vezető szerepet. (...) Mi nem területet óhajtunk szerezni Európában, hanem módunk nyílik rá, hogy megvalósítsuk a magyarság életlehetőségét.”

sát, ha megfelelő nemzetneveléssel előkészítjük hazánkat arra a minőségi vezető szerepre, melyet múltja, képességei, sajátos szellemi alkata a Duna-medencében valósággal parancsolóan jelölnek ki számára.”

Schuman: „Nem vagyunk, sohasem leszünk a haza eszméjének tagadói, s nem feledjük iránta való kötelezettségeinket. De egyre világosabban felismerjük, hogy minden haza felett létezik a köz java, amely felette áll a nemzeti érdekeknek, a közjó, amelyben gyökeresnek és keverednek országaink elkülönült érdekei. (...) Az európai közösség nem fog hasonlítani sem egy birodalomhoz, sem a Szent Szövetséghez; a nemzetek közötti kapcsolatokra kiterjedő demokratikus egyenjogúság lesz az alapja. (...) Nem lehet elégszer ismételni: Európa egysége nem zárólag és nem is alapvetően az európai intézmények révén fog megvalósulni, ezek létrejötte majd csak követni fogja a szellemi területen végbomló előrehaladást. Innen fakad az európai országok között az eszmék és emberek szabad áramlásának fontossága; azok az országok, melyek ezt az elvet nem ismerik el, önmagukat zárják ki Európából.”

Ezek hát a közös eszmei alapok. Egységes, népek békés egymás mellett élésére épülő Európa, ahol mindegyik náció a lehető legjobb feltételek mellett bontakoztathatja ki képességeit. Önálló, de együttműködő nemzetek közössége, ahol a közös érdek mindenképp fölé helyeződik.

De így van-e mindez a valóságban is? Vagy Európa csak a saját gazdasági érdekeit Amerikával szemben érvényesíteni kívánó országok közössége, amelyek ezen érdekelket ráadásul egymással szemben is érvényesíteni akarják, miközben a nemzetek feletti, vállalati és pénzügyi hálózatok ereje ma már jóval meghaladja az övéket, tehát az igazi döntéseket valójában azok hozzák? Ebben a csapdában vergődve pedig ma esik-e szó egyáltalán a közös előmozdításáról, a kulturális sokszínűségről, mely egyedül biztosíthatja Európa igazi túlélését? Tudják-e az Unió államainak döntéshozói, hogy az önálló arculatú, tradicionális és nem csak földrajzi értelemben vett Európa mindezek nélkül nem létezhet? Hogy a minden jelentéktelen részletet szabályozó közös jog talán semmi egyéb, mint a gazdasági érdekek előmozdítására nem alkalmas, mindeközben szépen, lassan uniformizál és megfosztja az államokat sokarcúságuktól? Tudják-e, hogy Európa nem egyenlő az Unióval, és a tagságtól függetlenül az „európai” jelző minden államot megillet, mely a Kárpát-medencéig bezárólag a kontinensen megtalálható, és szintén nem csak földrajzi, sokkal inkább kulturális és identitásbeli értelemben [ter-

fekvőket, csupán megállapítva, hogy azok más kultúrkör részei? Van-e még esély arra, hogy az európai államok ténylegesen egyenlőek legyenek, ha nem is befolyásukat, de legalább alanyi jogukat tekintve? Létezik-e harmadik út, melyet a történelmi helyzetekben olykor képesek voltunk megtalálni – gondoljunk csak Szent Istvánra, Széchenyre, Deákra, Bethlenre –, vagy csak az Unión belül van élet? Szerepet kaphat-e még az erkölcsegyáltalán napjainkban a nagypolitikában? Vannak-e még eszmék, melyekért ér-

demes élni, vagy már csak az anyagi jólét lehet egyetlen célunk, elveszítve mindent, ami fontos, mindent, ami emberré tesz minket? Márai és Schuman a nehéz történelmi helyzetek dacára (a második világháború tombolása közepette, illetve a fizikai és lelki értelemben egyaránt elpusztult Európa újjáépítésekor!) még őszintén hittek Európa eszméjében. Eljön-e még az idő, amikor mi is, újra hihetünk majd benne?

Kurán András

Lévai Anikó a Felvidéken

magyar gimnázium magyar tagozata önálló-sulni fog, és e folyamat első lépéseként ebben a tanévben az oktatás már az önkormányzat által rendelkezésre bocsátott külön épületben zajlik.

A program következő állomása Pozba volt, ahol a magyar iskolában Halzl József átadta a múlt évi beiratkozási program során az érsekújvári járásban legjobb eredményt elérő iskolának az Illyés Közalapítvány által e célra felajánlott ajándékot, egy számítógépet, Léva Anikó pedig ajándékkönyveket adott át. Az iskola és az óvoda diákjai műsort adtak a vendégek tiszteletére. Az iskolába egyébként Pozbán kívül még további három községből (Baracskaórá, Besérő, Felsőpélérő) járnak be a diákok.

A program utolsó állomása Naszvad volt, ahol a vendégek a naszvadi magyar tannyelvű iskolában találkoztak Dibusz János Iskolaigaz-

2003. január 13-án Orbán Viktor volt miniszterelnök úr felesége, Léva Anikó a Nemzetközi Gyermekmentő Szolgálat képviselőjében látogatást tett Felvidéken, a Rákóczi Szövetség szervezésében. A látogatáson elkísérte őt Halzl József, a Rákóczi Szövetség elnöke és Ugron Gáspár főtitkár is. A látogatás célja az volt, hogy Léva Anikó személyesen találkozhasson felvidéki óvodásokkal, kisdíjakkal, szülőkkel, pedagógusokkal, a Beiratkozási Program részeként. Az Illyés Közalapítvány által negyedik éve jelentős összegekkel támogatott beiratkozási program célja, hogy a magyar szülőket gyermekeik magyar nyelvű iskolába való beiratására buzdítsa. Ennek érdekében a Szlovákiai Magyar Pedagógus Szövetség és a programba bekapcsolódó szlovákiai regionális civil szervezetek az iskolákat és a magyar tannyelvű oktatás fontosságát bemutató rendezvényeket szerveznek, a gyermekek részére ajándékkönyveket, tanszercsomagokat adományoznak. A program eredményeként az elmúlt három évben évről-évre emelkedett a magyar iskolákba beiratott diákok számaránya.

A program első állomása Érsekújváron a Magyar Tannyelvű Gimnázium volt. A látogatás során találkoztunk a gimnázium tanáraival és diákjaival, Léva Anikó, a Nemzetközi Gyermekmentő Szolgálat képviselőjében ajándékkönyveket adott át az iskolának. A látogatás fontosságát aláhúzza az a tény is, hogy a korábban közös igazgatású szlovák-

gatóval és a beiratkozási programban érintett pedagógusokkal. A már-már elmaradhatatlan ajándékkönyvek természetesen itt is átadásra kerültek.

Lukács Péter

Találkozás a költőnővel

Március 6-án a Rákóczi Szövetség orosz-lányi szervezete immár második alkalommal látta vendégül Jozefik Edit költőnőt, aki a felvidéki Bátorkeszin él és dolgozik. Mint azt a költőnő elmondta, 12 évig volt Bátorkeszi polgármestere, jelenleg nyugdíjas, és az írással foglalkozik, amire most végre elegendő ideje jut. Nemrégiben kiadták második könyvét, melyből felolvasást tartott a találkozón. Verseiben számos témát jár körül: ír a halálról, a szabadságról, a férfiakról és a szerelemről is. A hallgatóság kérdéseire válaszolva elmondta, hogy könnyen tud írni, szinte kiszakad belőle a vers. Csóóri Sándor azt mondta róla: „Úgy beszél magyarul másoknak, mintha Istennel beszélne”. A találkozó végén a költőnő könyvét dedikálta a megjelenteknek.

Csulik Andrea

Rákóczi emlékezve

Március 27-én II. Rákóczi Ferenc születésének 327-ik évfordulóját ünnepelték Oroszlányban a Rákóczi u. 1. számú ház falán lévő emléktáblánál a Rákóczi Szövetség tagjai.

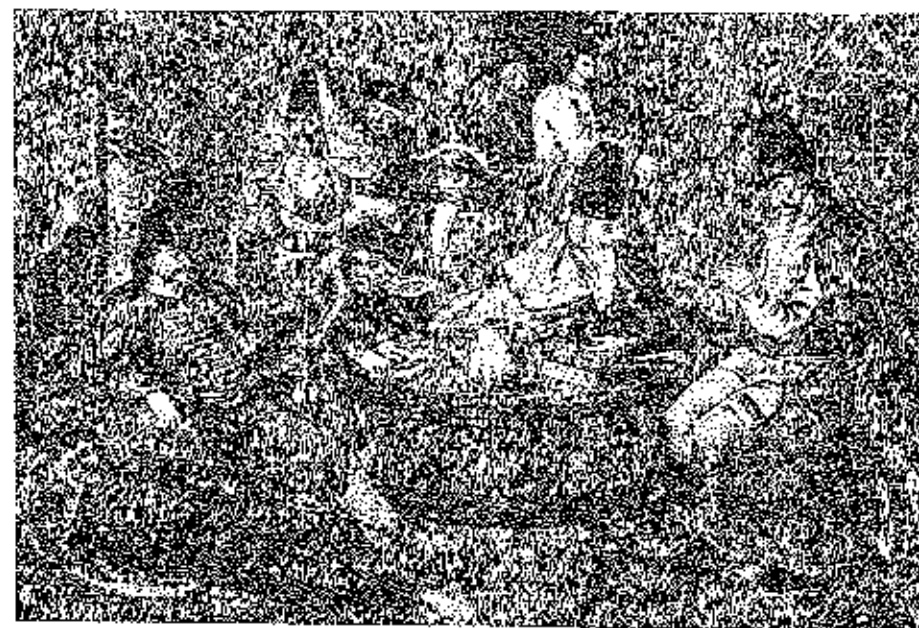
A megemlékezésen a Himnusz után Huma Noémi tolmácsolásában (a Lengyel József Gimnázium tanulója) Petőfi Sándor: Rákóczi című verse hangzott el. Majd Aranyosi Éva köszöntötte a megjelenteket. Ezután Nagy Csaba, a Rákóczi Szövetség Oroszlányi Szervezete elnöke beszéde következett. Kiemelte: nemcsak Rákóczi születésének 327. évfordulóját ünnepeljük, de a Rákóczi szabadságharc megkezdésének 300. évfordulóját is. A következő beszédet Mészáros Éva-tól, a Művelődési Központ és Könyvtár igazgatónőjétől hallhattuk. Ő nemcsak a fejedelem politikusi, hanem irodalmi nagyságát is méltatta. A magyar történelem elmúlt három századában egyaránt tisztelték nevét. Idén, 2003-ban pedig mi is fejet hajtunk előtte.

Végül a koszorúzásra került sor. Nagy Csaba (a Rákóczi Szövetség Oroszlányi Szervezete nevében), Kardics István (Oroszlányi Önkormányzat), Sálthóné Varga Katalin és Huma Noémi (Lengyel József Gimnázium), a Polgári Egyesület képviselői, Szűcs Kázmér (FKGP), Orosz Árpád (MDF), Mészáros Éva (Művelődési Központ és Könyvtár igazgatónője) és a többi megjelent egymás után helyezte el az emlékezés virágait.

Csulik Andrea

A készülő Rákóczi Emlékkönyvről

Mulatózó kurucok – korabeli festmény

A Rákóczi-szabadságharc kibukkanásának 300. évfordulója előtt méltó módon tisztelegve az N-Pressz kiadó szándéka szerint Rákóczi Emlékkönyv címen tanulmánykötetet jelentet meg, a függetlenségi harchoz kötődő írásokkal, ma már klasszikusnak számító szerzők tollából. A tervezett reprezentatív kiadvány gerincét az 1934-ben, II. Rákóczi Ferenc halálának bicentenáriuma megjelentetett emlékkönyv tanulmányai adják. A könyv a szellemtörténeti iskola nagy alkotójának feldolgozásában tárná elé a Rákóczi-szabadságharc magyar és egyetemes történeti jelentőségét. A mű a szabadságharc különböző vetületeit elemzi, miközben összefoglaló képet is ad a 300 évvel ezelőtti nemes küzdelemről. A kötet összesen tizenöt hosszabb-rövidebb tanulmányban elemzi a szabadságharc eseményeit, hazai és nemzetközi visszhangját és utóéletét.

A kiadvány különlegessége, hogy a szabadságharc körülményeinek valóban sokoldalú feldolgozását kínálja. A politikai, hadi eseményektől a társadalmi háttérrel vagy a jelentősebb külföldi értékeléseken keresztül egészen a zenei, irodalmi, filozófiai aspektusokig feltárja a szabadságharc minden apró elemét.

Érdekes a reprezentatív Rákóczi Emlékkönyvben közreadandó tanulmányok címét és tartalmát röviden összefoglalni.

A II. Rákóczi Ferenc életét földolgozó, önmagában is tekintélyes terjedelmű írás, nem csupán a vezetői fejedelem személyes sorsát beszéli el, de azon keresztül földolgozza a szabadságharc eseményeit is. Dr. Balla Antal ragyogó tanulmánya a tervezett kiadvány egyik legfontosabb eleme.

A Rákóczi, az ifjú címen, Zolnai Béla tollából kikerült összefoglalás ugyancsak a fejedelem személyes hivatásúdatára koncentrálna világítja meg a szabadságharc mozgatórugóit.

A Rákóczit, mint hadvezért bemutató Markó Árpád elemzés a felkelés hadtörté-

netébe enged bepillantást, ismét Rákóczi tehetségére fókuszálva.

Rákóczi közjogi szempontjait végiggondoló tanulmányában Pollner Ödön a kor jogi, politikai struktúráját vizsgálja.

A Rodostói filozófia, Kornis Gyula cikke a felkelés vezetőinek eszméibe segít bepillantást nyernünk.

A Rákóczi-kor társadalmáról Mátyusz Elemér írt tanulmányt, amely a szabadságharc korának emberi viszonyait elemzi.

Rákóczi arcképek címen Kampis Antal érdekes cikkét is tartalmazza a kötet. E tanulmányban nem csupán a fejedelem képi ábrázolása, de a barokk világ arcképfestészete is feltárul az olvasó előtt.

Rákóczi a magyar költészetben címmel Császár Elemér tanulmánya elemzi a fejedelem irodalmi utóéletét.

Rákóczi a német irodalomban címen közzölt cikkében Pukánszky Béla azt vizsgálja, milyen módon jelent meg a magyar felkelés a német közgondolkodásban.

Rendkívül gazdag zenei hagyományt tár fel elemzésében Haraszti Emil, aki a II. Rákóczi Ferenc a zenében címen tette közzé tanulmányát.

A kuruc kori költészetéről a magyar irodalmi hagyomány egyik legjelentősebb ismerője, Szerb Antal közöl tanulmányt.

A Rákóczi és Franciaország közbelépésének igaz története című elemzés, Emil Piffias francia történész munkája, a címéhez képest lényegesen nagyobb anyagot, a felkelés francia visszhangját is földolgozza.

Ugyancsak a szabadságharc párizsi fogadtatásával foglalkozik a Rákóczi a korabeli francia irodalomban című Molnos-Müller Lipót tanulmány.

Szellemes, és kissé mulatságos lezárását adja a kötetnek az Ál-Rákócziak és a Rákóczi kérdés a XVIII. században címet viselő Lukinich Imre cikk, amely szellemessége mellett, tartalmas elemzést is adja a kor társadalmi, politikai viszonyainak.

A különlegességeket, érdekességeket is tartalmazó kötet a szélesebb közönség számára csaknem hozzáférhetően forrásokat nyitna meg az olvasók előtt. A gondolatébresztő, lelkesítő, továbbgondolásra is lehetőséget adó válogatás okkal tarthat számot az olvasóközönség érdeklődésére.

Rácz András
(a kiadó igazgatója)

Lóháton Rodostóba

Akad néhány megszállott ember, pontosabban fofas, akik elhatározták, hogy Lóháton járják be Európát. Jártak már Gibraltáron, megjárták már Olaszországot is. Idén, amikor a Rákóczi emlékévet ünnepeljük, nem lehetett más választásuk, mint elmenni Rodostóba, hogy tiszteletüket tegyék a Nagyságos Fejedelem házában, ahol hosszú éveket raboskodott.

E három modernkori hős vitéz (negyedik társuk autóval kíséri őket) Várpalotáról indult útnak, és Szerbia-Montenegrón, majd Bulgárián keresztül jutnak majd el tervük szerint 35 nap alatt Törökországba.

A hatalmas vállalkozás különleges sportteljesítmény is egyben: több ezer kilométert megtenni lóháton – nos, ehhez nem vagyunk hozzászokva, így körülbelül ezer-ezerszáz éve. A vállalkozás remélhető sikeréről igyekszünk következő számunkban beszámolni.

A kő marad

Gróf Czegei Wass Albert emlékezete

Wass Albert erdélyi főnemesi családban született 1908. január 8-án a Kolozsvár közelében fekvő Válaszúton, gróf Wass Endre és Bánffy Iona gyermekeként. A Wass család nemesi címét a legenda szerint még Szent László királytól nyerte, annak érdeméül, hogy a család egyik őse, Buzátfia Lób 1081-ben a kun betörés ellen harcoló királyt az általa egy, az orrán nyíllal megbízott, felbőszült bölénybikától megmentette azáltal, hogy a bikát szarvával fogva bedobta a czegei tóba. A király neki adományozta a tavat, a körülvevő dombokkal együtt. Ezeknek a domboknak az egyikén állt a vasasszentgotthárdi udvarház, melybe maga az író is beleszületett. A család régi kastélyát már lerombolták, helyén ma konzervgyár építlenkedik.

Wass Albert a neves kolozsvári Farkas Utcai Református Kollégiumban 1926-ban tett sikeres érettségi vizsgát, ezután, hogy az előző évben a román hatalom által kirendelt felügyelőbiztos közreműködése révén az érettségizni kívánó tanulók 86%-a elbukott. Ezután Magyarországon, a Magyaróvári, majd a Debreceni Gazdasági Akadémián tanult tovább. Az apja tanácsára Bukarestben eltöltött katonaiút után Németországban (Hochen-helmben) és Franciaországban (a Sorbonne-on) fejlesztette tovább erdélyi és kertészeti ismeretét. A tanulmányok végzetével hazatért a családi birtokra, ahol erejének megfeszítésével még az akkori, szűkös lehetőségek közepette – a nagybirtokok java részét

A világ gyorsabban változik, mint ahogy a tankönyvek ezt a változást követni tudják. Ha már el is tűntek azok, akik a tankönyveket írták, a könyvek attól még változatlanok maradnak. Ha pedig már valami évtizedek alatt – tévesen – rögzült az emberek fejében, azt nagyon nehéz átformálni. Talán ez az oka annak, hogy számos jelentős író és költő a mai napig nem kapja meg a neki járó figyelmet. Az eltelt tizenkét esztendő alatt nem fordult akkorát a világ, hogy őket újra a megérdemelt tisztelet övezze, még ha a magyar irodalom és kultúra legnagyobbjai közé számítanak is.

Ilyen-úrlás Wass Albert is, a múlt század egyik legnagyobb magyar írója, a nyelv igazi művésze, akinek minden sora tanítás az emberességről, a szépségről és a lélekről.

a román állam elvette – is mintagazdaságot rendezett be. A megmaradt birtokokon úgy kellett gazdálkodni, hogy a család boldogulásán túl megteremtődjön a lehetőség az erdélyi magyar kultúra fenntartására, támogatására is. Nehéz, összetartásra kötelező idők voltak ezek, amelyekben az erdélyi arisztokrácia java képes volt összefogni, és az elnyomás évelben is létrehozni a magyar kultúra létének alapfeltételeit.

Az egyensúlyra és megbékélésre épülő igazi erdélyi, „transzilván” szellemiség segítt ebben. A transzilvánisták az erdélyi magyarság önálló lelki alkotóját és jellegét tetelítették fel, ennek a különbözőségnek a vizsgálata révén igyekeztek meghatározni az erdélyi lélek fogalmát, amelynek főbb központi elemei: a történelmi szükségszerűség révén megvalósult önálló erdélyi történelem, az erdélyi táj a gondolkodásra is kiható, azt formáló igen nagy szerepe, valamint az együtt élő népek közötti tolerancia elve, mely az erdélyi kultúrák és népek sorsközösségéből fakad.

A transzilvánizmus eszméjét hirdető erdélyi írók hitvallása Wass Albertben egy életen keresztül megmaradt, s műveinek állandó eszmei vázát alkotta. Életének utolsó szakaszában is szilárdan kiállt a transzilvánizmus létjogosultsága mellett.

Az író igen magas, misztikus szintre emeli gondolatvilágában Erdélyt és az erdélyi szellemiséget. Mert Erdély számára nem csak földrajzi egység. Ebben a szóban nála benne van mindaz, ami igaz, jó és tisztességes. Nem véletlen – tartja –, hogy a vallás-szabadság is elsőként Erdély lelkéből fakadt. Nem lehetett véletlen, hogy a vészes időkben a magyar szellemiség utolsó mentővára volt Erdély, a magyar kultúra menedéke, „ahol vilharban is virágozott a lélek”. Meglátása szerint az erdélyi ember, legyen az magyar, szász vagy román, nem tévesztli össze a kultúrát a civilizációval, a valóságot a látással, a hazafiságot az elfoglaltsággal, az igazat a hamissal, a jót a rosszal. Úgy érzi,

Erdély levegőjében van valami láthatatlan, megnevezhetetlen transzcendentális erő, mely mintha a földből sugározna elő, befutó a fába, a hegyekbe, de legfőképpen az emberi lélekbe és gondolkodásba. Ez az erő az erdélyi lélek, az erdélyi szellem, melynek révén – ha idegen tényezők nem avatkoznak közbe – Erdély az „emberi lélek virágos kertjévé” válhatott volna.

„Vannak a világon szebb vidékek, magosabb hegyek, gazdagabb vizek, fényesebb városok – írja –, de békésebb esték, szelídebb szellők, kékebb égbolt, színesebb virágok, békésebb emberek sehol sincsenek Isten szabad ege alatt. De a hangsúly a szabadságon van. Ideje hát, nagyon is ideje, hogy helyrebillenjen a szabadság mérlege Erdély vörrel és könnyel öntözött földje fölött.”

Ez volt az az – erdélyi népek között valaha fennállt – egyensúlyi állapot, mely eddig nem állt helyre, melyet a történelem vihara elsöpört, felborulása teret engedett az emberben megbúvó gonosznak. „Egyik ősom – írja Wass Albert – az 1600-as évek derekán Moldovából hozott munkaerőt a földék művelésére, miután a sok háborúság során a Mezőség magyar jobbágyai kipusztultak. Papot is hozott velük, templomot is építtetett nekik, s még a Szentírás is lefordította számukra az oláhok nyelvére. Kétszáz esztendővel később ezeknek a moldovaiaknak a leszármazottai fölgújították a kastélyt, lerombolták a magyar templomot, s hiába billent helyre az idő múltával a világ: a magyar templomot már nem építtette föl senki”. Az író minden keserű élménye ellenére is rendületlenül hitt az emberi jószágban. Nem engedé, hogy írásait indulatoktól fészülve tegyék le kezükből, hanem békét teremtett ott, ahol az érzelmek viharai dúlnak, a szeretet és a megbocsátás örök-örvényi igazságával.

Wass Albert első verseskötete 1927-ben jelent meg, de igazi feltűnést 1934-ben megjelent első regényével, a Farkasveremmel keltett. A gazdálkodás és a kultúra támogatása mellett később is mindig maradt

elegendő ideje az írásra. Az erdélyi magyar irodalom megszervezésében a legjelentősebb szerepet a Helikon írói munkaközösség töltötte be, mely 1926-ban báró Kemény János (1903-1971) kezdeményezésére jött létre a báró marosvécsi kastélyában. A közösség 1928-ban önálló folyóirattal jelentkezett Erdélyi Helikon címmel, kiadója, az Erdélyi Szépművés Céh pedig 1924-44 között összesen 166 művet jelentetett meg, olyan nagyságokét, mint Bánffy Miklós, Berde Mária, Dsida Jenő, Gulácsy Irén, Kós Károly, Kemény János, Karácsony Benő, Kuncz Aladár, Molter Károly, Nyíró József, Reményik Sándor, Szabó Dezső, Szemlér Ferenc, Székely Zoltán, Tamási Áron, Tompa László és a fiatal Wass Albert. A marosvécsi kastélyban történetesen rendszeres találkozásokkor, a Kós Károly által faragott, a kertben álló nagy kőasztal mellett örökre meghatározó élmények érték az írókat, melyek közül egy igen emlékezetes alkalom idős korára is tisztán megmaradt benne, erről a következőképpen mesélt:

„Minden este valamelyikünknek fel kellett olvasnia valamit munkái közül. Ezen a bizonyos estén – azt hiszem 1933-ban vagy 34-ben lehetett –, Dsida Jenőn volt a sor, és akkor felolvasta a Magyar Zsoltárt, a Psalmus Hungaricumot. Tudod, abban az évben bejárta Franciaország legszebb vidékeit, és valahányszor szép vidéket látott, mindig Magyarország és Erdély jött neki. Ez kijön a versben is. Mikor befejezte, könny volt mindenki szemében. Ekkor felállt Kós Károly – barázdás arcán hullottak a könnycseppek –, odament Dsida Jenőhöz, megölelte, és azt mondta neki: „Te taknyos, hogy mersz ilyen szépet imni!” Mindig elrészénykedek, ha erre gondolok, és a szép napokra, amiket ott eltöltöttünk...”

Folyamatosan jelentek meg regényei, majd 1940-ben, munkássága elismeréseként Baumgarten-díjat kapott, ez azonban csak egyike volt azon szakmai és társadalmi elismeréseknek, amelyekben részesült. 1942-ben Klebelsberg-díjat, 1944-ben pedig Zrínyi irodalmi díjat nyert. 1938-ban tagja lett az Erdélyi Helikonnak, 1939-ben az Erdélyi Irodalmi Társaságnak és a Kisfaludy Társaságnak, végül pedig 1944-ben a Magyar Tudományos Akadémia is tagjai sorába választotta.

1943 márciusában az Ellenék című lap főszerkesztője lett, majd amikor e minőségében nem volt hajlandó együttműködni a német Gestapo embereivel, és megjelenésükkor egyszerűen kísértelt a szerkesztőségből, csak úgy úszta meg a felelősségvonnást, hogy apja régi barátja, Veress Lajos tábornok az ukrán frontra „menekítette”. Veress egyik vezetője volt a titkos náciellenes mozgalomnak, Horthy Miklós kor-

mányzó parancsára létesített kapcsolatot a szövetséges erőkkel, megpróbáltván alkut kötni velük, felajánlva a németek elleni harcot, ha garantálják azt, hogy nem a szovjetek, hanem az angolok és az amerikaiak fognak bevonulni Magyarországra. A próbálkozások eredménytelenek maradtak, a válasz mindig ugyanaz volt: „Vegyék fel a kapcsolatot Sztálinnal. Magyarország Oroszország érdekkörében van”. Veress tábornokot és szárnysegédjét, Wass Albertet 1944 szeptemberében végül letartóztatták a németek. Az író néhány nap múltán szabadon engedték, azonnal visszament a frontra harcolni.

A háború legvégéig folyamatosan harcolt az előrenyomuló orosz és román csapatok ellen. 1945 húsvétján végül alakulatával együtt Sopronnál hagyta el az országot. Soha többé nem térhetett vissza szülőföldjére, Erdélybe. Így mesélt a szülőföldtől való elválás utolsó emlékképeiről:

„Az orosz tankok ott dübörögtek már a felciki úton, zúdult a falai Kolozsvárra. (...) Az utcák üresek voltak, halálosan üresek, mint éjfélkor a temetők. A Mátyás-szobor megett ott állt komoran, gyönyörű szépen a Szent Mihály templom, s szemben vele a Bánffy-palota, mellette mindjárt az apácák gondozásában levő Központi Szálló és Étterem előtt két szürke apáca térdelt a szennyes járdán imára tett kezekkel, s néztek fel a templom tetején csillogó aranykeresztre némán, mozdulatlanul. Két apró kis megrettent emberi lélek a nagy üres térségben, ágyúszó és tankdübörgés közepette. (...) Abban a pillanatban éreztem, tudtam, hogy az a világ, az én világom, amiben felnőttem, menthetetlenül összedűlt, elpusztult, befejeződött.”

A román népbíróság a háború után, hevenyészett vádirat alapján, néhány román egymásnak is ellentmondó tanúvallomásra alapozva, távollétében halálra ítélte. Azzal vádolták meg, hogy bosszúvágytól vezérelve két ízben is felbújtott magyar katonákat románok meggyilkolására 1940-ben, Észak-Erdély visszatérése után. A vádiratra jellemző, hogy több eltérő adat szerepel benne, például az áldozatok számát, illetve nevét illetően is, sőt, még az író és szintén halálra ítélt apja nevét is háromféleképpen írták le! Egyértelmű, hogy az ítélet az erdélyi magyar arisztokrata frónak szól.

Az író időközben Németországba került (a halálos ítéletről is csak évekkel később értesült), ahol erdőmérnökként alkalmazták, később, Hamburgban csak éjjeliőrként tudott elhelyezkedni egy építkezésen, ahol, kihasználva idejét, éjjelente írta regényeit, köztük egyik legismertebb művét, az Adjátok vissza a hegyeimet!

Az 1951-es esztendő már Amerikában taláta, ahol előbb egy farmon dolgozott, majd

egy katonai akadémián algebrát tanított, 1957-től nyugdíjazásáig (1970) pedig a Floridai Egyetemen tanított történelmet, európai irodalmat, valamint német és francia nyelvet. Néhány évig a Szabad Európa Rádió munkatársa is volt. Lakóhelyeül – mivel végtelen szeretete és vágyódása az ordo után változatlan maradt – a négyszázhuszonegyezer holdnyi lakatlan erdősségben, az Okala National Forest területén található Astor-villát választotta, melyben egészen haláláig élt.

Amerikai élete kezdetétől fogva célul tűzte ki maga elé az emigráns magyarság megszervezését, példaként a két háború közötti Erdély magyarsága lebegett szeme előtt. Bár Észak-Amerikában mintegy másfélmillió magyar emigráns élt akkoriban, egységbe forrasztásuk mégis csak jelentős nehézségek árán haladt. 1962-ben megalapította az Amerikai Magyar Szépművés Céhet, majd 1970-ben a Danubian Press sajtóvállalatot. Ezek a vállalkozások könyveket, újságokat adtak ki, melyek feladata Magyarország és Erdély megismertetése a külvilággal, a magyar kultúra bemutatása, a magyarságról terjedő hazugságok cáfolata volt. Elképesztő szelvséggel és elhatározottsággal, szűkös anyagi lehetőségek közepette végezte ezt az olykor sziszifuszinak tűnő munkát. A szerzőmunka mellett még az írásra is futotta erejéből, újult erővel mesélt a lelkében kitőpörtetlenül tovább élő régi világról, Erdélyről. Soha nem hanyagult szívében a hazája iránti szeretet: „Ha újra elővesz a sajtó honvágy, gondolj arra: minden kép, amit mutat, a múlté. Mintha réges-régi fényképes albumban lapoznál. Ma már semmi sem azonos azzal, ami benned fáj.”

Munkája persze nem maradt visszhang nélkül Romániában sem. 1979-ben az újságok hasábjain indítottak hajszát ellene, újra felidézve a régi „ügyet”, mely alapján halálra ítélték, a román állam kiadatását kérte, melyet bizonyítékok híján az amerikai állam természetesen megtagadott. Sajtó elmondása és közvetlen környezetének vallomása szerint még a hetvenes években is több merényletet kíséreltek meg ellene a Securitate ügynökei, akiknek fegyvereiből származó golyónyomokat még a vele készült, 1996-ban forgatott riportfilm során is meg tudta mutatni.

Wass Albert 1996-ban nyújtotta be kérelmét a Belügyminisztériumhoz, melyben magyar állampolgárságért folyamodott. Az író, aki egész életében a magyarság sorsának jobbra fordításán munkálkodott, szinte emberfeletti erőfeszítéssel, szeretettel volna magyar állampolgárként, magyar földön meghalni. A Belügyminisztérium 1998 elején azonban elutasította a kérelmet! Tar Sándor tiszteletbeli washingtoni főkonzul és Csoóri Sándor, a Magyarok Világszövetsége elnökeinek közbenjárására állítottak ki végül

egy dokumentumot, azonban Wass Albert életében már nem térhetett haza, hiszen betegséggel küzdve, magányosan, megkeseredve úgy döntött, „a kivénült harcos leteszi a fegyvert” és 1998. február 17-én floridai otthonában önkézzel véget vetett életének (mások szerint gyilkosság áldozata lett, erre utaló bizonyíték azonban nincs).

Életútja és hitvallása erősíti a mi felkűnkét is, hiszen példamutatás arra, hogyan lehet és kell a legnehezebb helyzetben is megtartani a Reményt, hinni az elfövedőben és minden elének tornyosuló akadály ellenére sem elfelejteni, hogy mindannyiunk közös feladata: együtt munkálkodni közös jövőnk, a magyarság közös jövőjének jobbra fordulását. Hiszen, ahogy írja „Üzenet haza” című versében: „...És léssen csillagfordulás megint / és miként hirdeti a Biblia: / megméretik az embernek fia / s ki mint vetett, azonképpen arat. / Mert elfut a víz és csak a kő marad, / de a kő marad.

Wass Albert halála után végre hazatérhetett, a marosvécsi kastély kápolnájában, egykori házigazdája, Kemény János sírjának közelében temették el. A kertben ott áll domborműve is, egy, a Marosból ktemelt hatalmas kővön. A kastély hivatalosan zárt státuszának dacára egyre többen és többen jönnek leróni tiszteletüket a század egyik legnagyobb magyar írója előtt.

Higgyünk neki, amikor azt írja, sosem szabad elveszíteni hitűnkét, hiszen: „...Isten, aki a kivágott csonkból termő fát tud növeszteni újra, nem hagyja elveszni a népeket sem, akik benne hisznek”.

Forrás: Fráter Olivér – Tündökölő csillagunk Hunnia, 119. szám; Szűcsné Harkó Enikő – Ismeretessétek az igazságot... A vadlőtt nevé: Wass Albert (dokumentumgyűjtemény)

Koltay András

A Rákóczi-szabadságharc kezdetének háromszázadik évfordulójára emlékezünk Petőfi Sándor költeményével, melyet az 1848-as forradalom napjaiban szerzett.

Petőfi Sándor:

Rákóczi

Hazánk szentje, szabadság vezere,
Sötét éjben fényes csillagunk,
Oli Rákóczi, kinek emlékére
Langolunk és sírva fakadunk!

Az: úgy, melynek katonája voltál,
Nem sokára diadalmát ül,
De te nem lész itt a diadalmán,
Nem jöhetsz el a sír mélyéből.

Hamvaiddnak elhozása végett
Elzarándokolnánk szívesen,
De hol tették le a földbe teged,
Hol sírod? nem tudja senki sem!

Számklózték nemzedek köréből,
Számklóztvo volt még neved is,
S bedólt sírod a század terhétől,
Mely fölötté fekszik, mint paizs.

Oh de felked, felked nem veszett el,
Ilyen lélek el nem veszhetett;
Szállj le hozzánk hősi szellemmeddel,
Ha kezdődik majd az ütközet.

Vedd a zászlót, vedd szellemkedzodbe,
S vidd előttünk, mint hajdan vívéd,
S másvilági hangon felkéstve
Eiróátsd meg sorogűnk szlvét.

S rohanunk az effenség elébe,
S ha utánunk nyúl száz drága kéz,
S lész előttűnk száz halálnak képe:
Nem lesz köztűnk, aki visszahéz.

S majd ha ellőn győzedelműnk napja,
A szabadság dicső tünnepe,
Igy kált föl millióknak ajka:
Aki kezdte, az végezte be!

Pest, 1848. április 21.

Varga Ottó:

Csanaki emlék

Sorsfordító napon
fiatal tölgy árnyán
megpihent Rákóczi,
Üzött vadként, árván.

Szent emléktű napon
öreg tölgy tövében,
pihentünk anyámmal,
én anyám öleiben.

Szentemben már nem él
a fát őrző tájék,

de lelke rejtékén
az öreg tölgy áll még.

Ha éjjel ébredve
szíven üt a magány,
beszélni kezd a csönd,
a múltból szól anyám:

pihentj el kisfiam,
ringasson álomba
a Rákóczi-fának
susogó vént lombja.

a szerző a Rákóczi Szövetség tagja

Szervezeti Hírek

A Rákóczi Szövetség elnöksége 2003. évben elhatározta, hogy az új helyi szervezetek alakítása mellett hangsúlyt fektet a meglévő szervezetek megújítására, frissítésére is. Így beszámolhatunk arról, hogy Debrecenben, Nagyvárádon, Salgótarjánban megújultak a helyi szervezetek, és reméljük, hogy a megújulás eredményeként még aktívabb szervezeti élet, hatékony szervező munkával tudják segíteni a határon túli magyarság sorsát.

Fontos azonban említést tenni arról, hogy 2003. első negyedévében számos településen megalakult a Rákóczi Szövetség helyi szervezete. Így Szerencsen, Fónyon, Hidasnémetin, az Eötvös Lóránt Tudomány Egyetem Állam és Jogtudományi Karán, valamint a Délvidéki Bácsföldváron és Tóthfalun. Reméljük munkájuk tovább növeli a Rákóczi Szövetség híreit.

A Rákóczi Szövetség Münchenben

2003. március 31-én Halzl József, a Rákóczi Szövetség elnöke és Ugron Gáspár, a Szövetség főtájkára a Münchenben működő Széchenyi Kör meghívására látogatást tett a Münchenben. A látogatás során Halzl József előadást tartott a Münchenben élő magyaroknak a Rákóczi Szövetség munkájáról, valamint a Rákóczi Emlékvé programterveiről.

Az esti előadáson mintegy 150 részt vevő volt, akik nagyon érdeklődtek a Rákóczi Szövetség, valamint a felvidéki magyarság sorsa, jövője iránt. Gyarmathy György, a Magyar Köztársaság müncheni főkonzulja, aki egyben a helyszínt is biztosította az előadás-hoz szintén elmondta, hogy nagyon örül annak amikor civil szervezetek valós munkát végeznek, és hitelesen képviselik az általuk felvállalt ügyét.

A Rákóczi-szabadságharc Nógrád megyében

Nógrád megye a történelmi Magyarország ama részéhez tartozik, amely híveit őriz két legnagyobb szabadságharcunk: a Rákóczi-kor és 1848 emlékeit.

Rákóczi Ferenc 1703. évi július 30-i tiszabecsi győzelme után kezdődött Nógrádban a nemesség szervezkedése a magukat kurucoknak nevező paraszti lázadókkal szemben. A nemesi szervezkedés központja Losonc volt, ahol augusztusban, ebben a városban kezdett gyűlekezni a Rákóczi ellen fegyverező nemesség. Azonban Ocskay László, aki lovasalval Kis-Hont területén tartózkodott, előőrseivel augusztus 24-én éjjel már Terbolcdnél felbukkant és így a fejedelm augusztus végén Nógrádot is felhívta a csatlakozásra. Ennek következtében a megye vezetői augusztus 30-án ludányi kastélyából szülővárosába, Losoncra hívták a Bécsben járt Ráday Pált, mivel már Rimaszombatban 200 kuruc lovas állt készenlében.

A kurucok a Losonc melletti Füleknél szeptember 2-án léptek a megye területére és néhány nap alatt előzönlöttek a Felső-Ipoly völgyét. Már 3-án Gács vára alatt is megjelent két zászlóaljnyi kuruc, de mivel ágyúkkal lőttek rájuk, visszavonultak. Számuk ekkor az Osgyán felől jöttekkel együtt 400 főt tett ki. Hozzájuk csatlakozott szeptember 6-án Losonc táján 14, Szécsény környékén pedig már 18 zászlóaljnyi kuruc. Losoncot szeptember 12-én foglalta el 8 zászlóaljjal Ocskay. A kuruc hadak a hozzájuk nem átállt nemesek lovait, szarvasmarháit, juhait, sertéseit elhajtották és jobbágyaikat is megparcolták. Ugyanakkor a jobbágyok megtagadta a porciót és az adófizetést. A Gács várba szorult mintegy 320 nemesi felkelőt a vagyoni pusztulás, a vármegyét pedig a porció és az adó nem fizetése hozta zavarba.

Ocskay zászlóaljait Losonctól a bányavárosok felé törtek. Szeptember 14-én hajnalban elfoglalták Korponát és még aznap Selmecbányát, ahol báró Hellenbach hűséget esküdött a fejedelemnek, aki azután rábízta a selmeci bányák vezetését. Ocskay 15-én Bozók várát, 17-én Lévat foglalta el. Így tehát a Kékkő, Szécsény és Gács várba szorult nemesség napokon belül szilggetté vált a kuruc tengerben, amit Szolnok szeptember 21-i elfoglalása pecsételt meg. Közben gróf Borcsényi Miklós szeptember 14-én Rákóczi tokaji táborából Gécsy Zsigmond útján levelet intézett a Gács várba zárkózott nemességhez, amelyben barátságosan, de nyomatékkal felszólította őket a hódolásra. Habár a gácsiak nem válaszoltak Gécsy felszólítására, de Szécsény városa szeptember 26-án a kurucok kezébe került.

Nógrádban ekkor már a lovasság mellett megjelent a kuruc gyalogság is. Így azután a dlvényt „talpasok” elfoglalták a zólyomi Végles várát. Szeptember 30-án a Divény és Gyetva felől érkező kurucok körülvették Gács várát és a kuruc főtisztok megadásra szólították fel a gácsiakat, akik erre csak akkor voltak hajlandók, amikor október 13-án a Szécsénybe menekült nemesek a hajdúkkal együtt letették Rákócziaknak a hűségüket és átadták Szécsény várát. Kékkő vára 17-én követte a gácsiak példáját. Habár a nemesség többsége csak nehezen adta meg magát, annak azonban hazafias érzelmű és a nemzeti függetlenségért küzdő tagjai – akik a paraszti nép jólétéért is harcoltak – szembe helyezkedtek a többséggel, még akkor is, ha azután nem kevesek sorsa egyéni tragédiákban is végződött. Így pl. a külföldre távozott nagybirtokosok közül a kuruc Vay Ádám, a salgótarjáni uradalom földesura 1714-ben számklvítésben halt meg. Még a császári tábornokból Rákóczi hívóvé lett gróf Forgách Simont 1730-ban Lengyelországban érte a halál. Csatában 29-en estek el a nógrádi nemességből a kurucok oldalán.

Mindenesetre kétségtelen, hogy a nógrádi jobbágyok és mezővárosi polgárok, de a ktsnemesek egy része is a szabadságharc zászlaja alá állt. Már 1703 novemberében négy zászlóaljnyi nógrádi kuruc volt Radvánszky János parancsnoksága alatt, akik Zólyom ostromában is részt vettek. Közük Tolvay Ferenc losonci professzor is, akinek az egyik legjelentősebb tette, hogy ő beszélte rá a Zólyom várba szorult Bottyán János császári ezredet, a híres Vak Bottyánt arra, hogy Rákóczi oldalra álljon! Mint főkaptány 1704-ben részt vett Eger ostromában.

Nógrád megye nemessége az 1703. november 8-ai losonci közgyűlésen a csatlakozás mellett döntött és hűségnyilatkozattal Ráday Pál főjegyzőt (akinek sremítette a losonci református temetőben van), és apóását, Kajáry Pál esküdttet küldték Rákóczihoz Tokajba, ahol a fejedelem az udvari szolgátaba szegődött Rádayt december 9-én nevezte ki beszercebányai főharmadadossá és alja rendelte a zólyomi, korponai, szécsényi és balassagyarmati fők-harmadad hivatalokat. Kajáry Pál pedig a Nógrád és Kis-Hont megyei kincstári javak igazgatója lett. Mindez Nógrád megyének a szabadságharc érdekében történő gazdasági megszervezését jelentette.

Jelentős esemény volt, hogy az 1703. december 24-ai losonci közgyűlésen elrendelték a kívánt népfelkelést, amit a parasztvármegye bevonásával oldottak meg. A losonci, füleki és szécsényi járás felkelőit Eger várostromához rendelték. A várost ugyan már 1703. november 5-én birtokukba vették a kurucok, a várat azonban csak 1705. január 2-én adták át labanc védőli szabad elvonulás fejében.

Amikor 1705. május 5-én meghalt I. Lipót császár és utóda, I. József (1705-1711) hajlandó volt a béketárgyalásokra, Rákóczi országgyűlés összehívását határozta el, amelyre Szécsényben került sor. E nagy eseményt 25 vármegye és csaknem valamennyi szabad királyi város követei, 36 főúr, 6 püspök jelenlétében szeptember 12-én Rákóczi személyesen nyitotta meg, amelyet október 3-án fejeztek be. Ezt követően szintén országos eseménynek számított, hogy 1706 március elsején megnyitották a Losonc és Beszercebánya közti postavonalat, melynek során Losonctól ágazott ki a Rimaszombat felé vivő postalút. Ilyen események közepette Rákóczi 1706 áprilisában Egerből kijűndulva Nógrád megyén át vonult az újabb fegyverszüneti tárgyalásokra Kistapolcsányba. Április 22-én Szécsényben tartózkodott, amikor értesült a megyei tisztújítás előkészületeiről. Összel, október 7-én Rákóczi ismét átvonult Nógrádon és Szécsényben kelt iratával tájékoztatta a megyét a hadieseményekről. Majd november 20-án a fejedelem hadaival együtt a Zagyva völgyén keresztül ment Fülekre és onnét Rimaszombatba. November 26-án már Rozsnyón volt.

Rákóczi a nagyszombati béketárgyalások meghívulása után 1707-ben a rozsnyói országgyűlési értekezlet határozata alapján – ahol már felmerült a Habsburgok trónfosztása – felszólította a megyéket az Ónodon való megjelenésre. A megye követei: Darvas Ferenc alispán, Gyürky Pál, Kajáry Pál és Török István a megye zászlaja alatt vonultak Ónodra, ahol maradéktalanul elfogadták a június 14-i nyilatkozatot a Habsburg-ház trónfosztásáról. Így azután az történt, hogy amikor I. József a többi megyével együtt Nógrád megye követeit is meghívta az 1708. február végére meghirdetett országgyűlésre, ezen sem Nógrád, sem a többi kuruc uralom alatt álló megye nem vett részt. Amikor viszont Rákóczi újabb hadjáratot indított, az 1707. augusztus 3-án a szerencsétlen kimenetelű trencsényi csatavesztéssel járt. Majd ezt követte a romhányi vereség, amely után Rákóczi feladta Nógrád megyét.

Vigh Károly

2003: A Rákóczi szabadságharc 300. évfordulója

A Rákóczi szabadságharc a fejedelem brezáni kiáltványát követően 1703-ban vette kezdetét. A Rákóczi Szövetség egyik fontos feladata, hogy ápolja II. Rákóczi Ferenc fejedelem szellemi örökségét, mivel úgy gondoljuk, hogy életműve, a szabadság kivívásáért folytatott küzdelme, a különböző felekezetek közötti toleranciát megvalósító politikája és a Kárpát-medencében élő népeknek az ő zászlaja alatt megvalósult összefogása mindnyájunk számára ma is követendő példának tekinthető. A jeles évfordulóra való tekintettel a Rákóczi Szövetség már 2001-ben kezdeményezte a kormánytól a 2003-as esztendő Rákóczi Emlékévé nyilvánítását. Sajnálatos módon kormányhatározat a mai napig sem született az ügyben, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma azonban – a Deák Ferenc születésének 200. évfordulója miatt szintén aktuális Deák Ferenc Emlékével együtt – zászlajára tűzte a Rákóczi Emlékét megünneplését, és négy alprogram erejéig pályázatokat írt ki. A minisztérium az Emlékével kapcsolatos egyeztetésekre meghívta a Rákóczi Szövetséget is, közös programok szervezésére azonban még nem került sor.

Az Emlékét hivatalos megnyitója 2003. május 18-án, Tarpán várható; a programokról folyamatosan tájékoztatjuk majd olvasóinkat.

Maruzsa Zoltán

Pályázati kiírás

A Rákóczi Szövetség által alapított Csehországi és Szlovákiai Magyar Kultúráért Alapítvány pályázatot ír ki a Jedlik Ányos Szakalapból igénybe vehető tanulmányi ösztöndíjakra, az alábbi feltételek és pályázati rend szerint:

A pályázat leadási határideje: 2003. május 1.

A pályázati kiírást az alapítvány titkársága a Rákóczi Szövetség irodájában függeszti ki és a Rákóczi Hírlevőben teszi közzé.

Pályázók köre

Magyarországi egyetemen, főiskolán tanuló, tandíjat illető határon túli (elsősorban szlovákiai és kárpátaljai) magyar fiatalok, akik semmilyen más ösztöndíjban nem részesülnek. Előnyt élveznek a második és magasabb évfolyamban tanuló diákok.

Az alapító fenntartja magának azt a jogot, hogy a pályázók körét bővítsse, módosítsa.

Támogatás formája

Tanulmányi ösztöndíj – hozzájárulás tankönyvvásárláshoz vagy tandíj befizetéséhez.

Feltételek

A kérelmező aktívan bekapcsolódik a Rákóczi Szövetség munkájába.

Kitöltött pályázati adatlap, szakmai önéletrajz, aktív hallgatói jogviszony igazolása, egy tanulmány megírása (téma: II. Rákóczi Ferenc jelentősége egy határon túli diák szemszögéből; terjedeleme: néhány oldal). Előnyben részesülnek a négyes, vagy annál jobb tanulmányi átlaggal rendelkező diákok (szükséges a leckeönyv utolsó felezett félővének másolata).

Megítélhető összeg:

Könyvvásárlásra maximum 20.000.- Ft.

Tandíjhoz hozzájárulás maximum egy szemeszter tandíja (vagy annak egy része).

A pályázatokat először ítélelmező bizottság tagjai (javaslatot tesznek a CSSZMKA kuratóriumának): Rákóczi Szövetség elnöke (vagy megbízottja), Rákóczi Szövetség ifjúsági titkára (vagy megbízottja) Egyetemen és főiskolákon alakult Rákóczi Szövetség alapszervezetek elnökei CSSZMKA titkára.

A pályázatot az alapítvány titkárságára kell eljuttatni 2003. május 1-ig.

A kuratórium a pályázati határidő beteltele után egy hónappal dönt a kérelmekről.

II. Rákóczi Ferenc és a kuruc tábor mindennapi imája

Ezt a szívembe markoló imát II. Rákóczi Ferenc írta. Egykorú kézirat másolatát a mártír Apoc püspök levéltárában, Győrött őrizték, míg az oroszok fel nem dúlták a Püspökvárat.

Az ima latin nyelvű szövege elé írta Ráday Pál, a Fejedelem íródeákja: „Felső-vadászi Rákóczi Ferenc, Isten kegyelméből vezérelt Fejedelen... az isteni kegyelem elnyerése végett írott fohásza, amelyet az Úr színe előtt naponként imádkozni szokott.”

„Úr Isten! Igazság külféje és kimeríthetetlen forrása a kegyelemnek, ki parancsolataidról megfedekezett népedet néhanapján a szolgaság jármával sújtod, hogy megtörvén gögylt: amlit neki a büntetésben igazságot, úgy a meghocsájtásban újból kegyelmet nyújts...”

Bevalljuk, Uram, őseink, nyughatatlanságát, beismerjük mindennapi vétkeinket, amelyekkel ellened támadván, ostorodat valóban megérdemeltük. Rászolgáltunk, Uram, hogy nemzetünk dicsősége elhomályosodjék és gyermekeink idegen nép járma alatt görnyedjenek: méltóak vagyunk, hogy nemzetünk neve feledésbe boruljon, mivel elhajoltunk Tőled, Istenünktől és Urunktól.

Mindazonáltal, Ó Uram, tekintsd a nyomorúság örvényébe hullott népednek sóhaját, hallgasd meg a szegények, az özvegyek, az árvák, a megkínzottok, a bujdosók Hozzád felsíró jajkiáltásait, tekintsd

a bűnhődésre kész ártatlanok klontott véréit, s ne feledkezzél meg irgalmasságod cselekedeteiről.

És ha telkeinkben lángra lobbantottad szabadságunk végyának tüzeit, erősítsd meg karjainkat, élesítsd fegyvercinket, hogy kegyes akaratodnak egyesült erővel szolgálhassunk. Adj Uram azoknak, akiket vezéreinkül rendeltél, a rendelkezésben bölcsességet, a balsorsban bátorságot, a szerencsében mérsékletet, hogy végzéseid útján haladjanak.

Jelöld ki, Uram, táboraink határát, és azt körülveve irgalmasságod köntösével, óvd meg az ellenség cselekedeteitől, az árulók rajtaütésétől s tized el az álmod a virrasztók szeméről, nehogy készületlenül találtsanak.

A Te angyalaid legyenek a mi őreink és vezetőink a csatában, akik szétszórják a fegyverek golyóit, és sértetlenül vezetnek át bennünket ellenségeink tömegén...

Add végül, Urunk és legkegyelmesebb Atyánk, hogy felvétetvön néped kebelébe, rendelésed útjáról te ne térjünk, hanem igazságtételeid őreivé lévén: utunk békeséghen vezessen Tehozzád, Aki végtelen kegyelmednél fogva azt akarod, hogy a szolgaságból kiszabadítsunk és megváltassunk.

Mindörökké. Amen.”